

Hanácký rok pro zábavu i poučení v roce 2023, ročník VI.

Vydává
AGRIPRINT s.r.o.

Objednávky, prodej
AGRIPRINT s.r.o.
Wellnerova 134/7, 779 00 Olomouc
obchodni@agriprint.cz
774 774 282
www.agriprint.cz

Doporučená cena 135 Kč
ISBN 978-80-87091-99-9

Vážení čtenáři Hanáckýho roku,

vitáme vás pře čteňů našeho jož tak trochu tradičního zábavného kalendáře. Ešle ste si meslele, že dež vešil vloni, tož letos nebode nic, tak ste se spletle. Me v redakce máme sakramentske tvrďy palece a ani energetická kriza, natož všelejaky iny světovy odálostě, kery hébó zeměkóló, nás neodradi od toho, abesme vám posketle trochu té naše hanácké zábave. Dež pišo „zábave“, nemeslim tém jenom nejaký srandovni článečke a vtipe, kery si pozorné čtenář jistě omi najit, ale všecko, co se tématu Haná, Hanáce, hanáčtěna, téká. Šak na Hané všeci žejem, pracojem, štodojem a take se toť bavime. Trendem poslednich let sice je oprostit se od své mateřské řeče, vzdát se cezím vlivum a poangličťovat svůj vlastní jazyk, ale toto skotečně není cesta ke světovosti. Věřte, že je to spíš cesta k průměrnosti, fádnosti a šedi, protože sténó mlovó se kdáká po celým světě nebo aspoň po celé naše zemi. Ja dež se ale nekde ozve ta naša krásná, malebná a čestá hanáčtěna, to máte vidět, jak „cezenci“ valijó očeska a špizojó oše, abe troško porozoměle temo, co slešijó. To se pak Hanák cítí exotické, světové! A eště ta hrdost k temo! Řekno vám, dež vidim, jak sme vyjimečni, mám z toho doopravdickó a nefalšované radost. Jak jož sem ale řekl, trend je opačné a na nás je, abesme ho napřed zbrzdile, hned jak to pak pude, zastavile, a dež bech chtěl bet neskromné, tak v pravé čas obrátile. Není tajemstvim, že Haná je névětším nářečnim regiónem v naše vlasti. Co je smotněši, je to, že obévá ledi, keři své rodnó řečó mlovijó. Je to tém, že naše obelatelstvo stárne a mladí ledi só povětšenó na tech internetech a Jutubech. No a tam se mlovi jenom česke (v tem lepším případě) a nebo českosvětově (to v případě horším - a je to kolekrát tragédija). Tož v tem néhorším období přecházime me s naším Hanáckém rokem. Nebodo vám prozrazovat, co se v něm dočtete, to bech vhodil klacek pod nohe všeckém tem pravověrném přespěvatelum, kerém de v prvni řadě o záchranu naše tak krásné a bohaté kulture. Takže - vážení čtenáři - déte se do toho, obraťte stránko a zkoste se na čtení tohoto kalendáře podivat z toho pohledu, keré sem vám nastinil. Ovizete, že to pude. A pokud tam kdese ve vnitřko vašeho těla - tam nekde o osrdí - aspoň na moment ocitite jakóse slabost, če naopak selo, nejaké ten podivné pocit, keré vám dá podnět k obrácení dalších stránek, déte nám o tem vědět. Napište nám, zavoláte, zamejlujte. Bodeme pak tošet, že naša práca není nadarmo.

Váš Petr Linduška.

Obsah

Leden

Bohatá historie a současnost města Prostějova... 6
Věra Běhalová, prostějovská rodačka a kunsthistorička byla znalkyní našich památek a umění...8
Litovel Josef 11,5 %, hořkost inspirovaná tradicí...10
Slatinice jsou obcí Olomouckého kraje. A mají další velké plány...12
Poctivá výroba sýrů v srdci Hané...14
O tem Napoleónovým borko o Kovářova...16

Únor

Folklor určitě neumře, věří primáš cimbálové muziky Primáš Jaromír Odstrčil...20
Kulaté výročí Vojenského újezdu Březina 22
Nové muzeum harmonik v Litovli...26
O pokladu ukrytém Na Hradech...28
Vlastivědné muzeum s novou tvář...30
O hastrmanovi o Mešlechovic...32

Březen

Nadčasové zdravotní technologie v Brodce u Konice...36
Vznešená Kroměříž nabízí poučení i zábavu...38
Kvalitní hanácký slad ze Záhlinic...40
Národopisný svátek na úrodné Hané...44
Ohnivý sod o Červenke...46

Duben

Olomoučtí archeologové hlásí nečekané objevy...50
Zuzana Šafářová se stará o stravu českých reprezentantů...52
Olomoucký kraj hledá pěstouny...54
O utopeném vápeníkovi...56
Ne ve Vídni, ale u nás se stal František Josef císařem...60
František Jura: Máme jasnou vizi, kam Prostějov dáleposouvat...62
Jak čert polekal hobaře z Milkova...64

Květen

V Olmě si za kvalitou pevně stojíme...68
Hanáckým zemědělcům hanácká osiva...72
Svou patronku si Olomoučané připomínají každý rok...74
Energie ze slunce je energií budoucnosti...76
Nadhledna Háječek. Když chcete získat nadhled nad Hanou...78
Kartáčník Alois Slepánek...79
O muře v Loké...80

Červen

Jediný hrad na Moravě založený Karlem IV. se tyčil kousek od Olomouce...84
Bruno Winter – prostějovský sladovník, pivovarník a mecenáš muzea...86
ČASY SE MĚNÍ, CHUŤ ZŮSTÁVÁ...88
Zasloužilý (nejen) zahrádkář...90
V Příkazech mají unikátní roubenou stodolu. Patří mezi nejstarší v Česku...91
MUDr. Jaromír von Mundy, zakladatel moderního záchranářství...92
O znaku města Litovle...96

Rok na Hané 2023

Červenec

Regionální potraviny z Doubravského dvora ... 100
Muž, který na Hané vyoral hlubokou brázdu...102
Haškova kumpačka vydržela špacírovat dvacet let...105
Montované haly MONT-KOVO s tradicí a historií od roku 1995...106
Včely na Hanou patří...108
55 let Folklovního souboru Haná Přerov...111
Vo tem erbo pánu z Bózova...112

Srpen

Spisovatelka Lenka Chalupová: Miluji proces tvoření ...116
400 let prostějovského poštovníctví...120
Ochutnejte čokoládu z Troubelic...124
Olomouckou pevnost nechala vystavět Marie Terezie...126
Vo tem ohnivým chlapovi o Velimova...128

Září

Literární toulky Prostějovskem s Františkem Všetickou...132
Vítězové Regionální potravina Olomouckého kraje 2022...136
Rekordní zájem v letošním roce...140
Tradice poutí k Panně Marii do Dubu nad Moravou...142

Říjen

Vánoční sen si splnil v létě...148
Jan Blahoslav – klenot Jednoty bratrské, muž veliký a znamenitý...150
Kapr je nejzdravější ryba. A domov má na Hané ...152
Kamnářská tradice již 85 let...154

Listopad

Chmelovy Dožínky 2022...158
Ovocné tyčinky Fit z Úsovska. Hitovkou je šťavnatá. Už přes třicet let ...160
30 let na trhu! Přední výrobce léčivých látek FARMAK slaví jubileum...165

Prosinec

Centrum zdraví nabízí sport i relaxaci...168
Muzeum zemědělské techniky našich dědů...169
Otto Wichterle – prostějovský rodák, vědec a vynálezce...170
Taťka o vánocích...174

Leden

Ne	1	Nový rok <i>Státní svátek, Den obnovy samostatného českého státu</i>	Matka Boží, Panna Marie
Po	2	Karina	sv. Basil Veliký a Řehoř Naziánský
Út	3	Radmila	sv. Janováfa
St	4	Diana	bl. Anděla z Foligna
Čt	5	Dalimil	sv. Telesfor
Pá	6	Tři králové	Zjevení Páně - svatí Tři králové
So	7 ○	Vilma	sv. Rajmund z Penafortu
Ne	8	Čestmír	sv. Severin
Po	9	Vladan	sv. Julián
Út	10	Břetislav	sv. Agathon (Dobromil)
St	11	Bohdana	sv. Marie Elektra
Čt	12	Pravoslav	sv. Probus (Pravoslav)
Pá	13	Edita	Křest Páně, sv. Hilarius z Poitiers
So	14	Radovan	sv. Sáva Srbský
Ne	15 ☾	Alice	sv. Pavel Poustevník
Po	16	Ctirad	Ctirad sv. Marcel I.
Út	17	Drahoslav	sv. Antonín Veliký
St	18	Vladislav	Panna Marie, Matka jednoty křesťanů
Čt	19	Doubravka	sv. Márius a Marta a jejich synové
Pá	20	Ilona	sv. Fabián a Šebestián
So	21 ●	Běla	sv. Anežka Římská
Ne	22	Slavomír	sv. Vincenc
Po	23	Zdeněk	sv. Ildefons
Út	24	Milena	sv. František Saleský
St	25	Miloš	Obrácení sv. Pavla
Čt	26	Zora	sv. Timotej (Bohuslav) a Titus
Pá	27	Ingrid	sv. Anděla Mericiová
		Den památky obětí holocaustu	
So	28 ☾	Otýlie	sv. Tomáš Akvinský
Ne	29	Zdislava	sv. Sulpicius
Po	30	Robin	sv. Martina
Út	31	Marika	sv. Jan Bosko

Bohatá historie a současnost města Prostějova

Hanácké město Prostějov je mnohdy nazýváno hanáckým Jeruzalémem, neboť slavná minulost města je spojena s početnou a bohatou židovskou obcí. Ta se významným způsobem podílela na rozvoji Prostějova, z něhož se v 19. století stalo významné průmyslové a obchodní centrum, zejména v oboru textilní výroby.

Na konci 19. století byl dokonce Prostějov co do počtu obyvatel třetím největším městem na Moravě. Odvěkým centrem Prostějova je náměstí T.G. Masaryka obklopené měšťanskými domy s renesančními nebo barokními jádry. Náměstí dominuje 66 metrů vysoká věž radnice, která je přístupná veřejnosti. Budova staré radnice s cenným portálem dnes slouží jako muzeum. Významnou památkou je i nedaleký původně gotický kostel Povýšení svatého Kříže, který byl barokně upraven. Za prohlídku stojí jistě i čtyřkřídlý renesanční zámek na nedalekém Pernštýnském náměstí, odkud se můžete vydat kolem dochované části hradeb ve Školní ulici s malbami původních židovských domů. Pozornosti určitě neunikne

dochovaná osmiúhelníková bašta, odkud je to již jen malý kousek k zdejšímu klenotu české moderny a secese, Národnímu domu z počátku 20. století, který byl zařazen mezi Národní kulturní památky České republiky. Prošel rozsáhlou rekonstrukcí, která mu vrátila původní honosný vzhled.

Dalšími významnými stavbami předválečného období, které jsou dodnes ozdobou města, jsou Králíkovy vily bratří Kovářů na Vápenici a na náměstí Padlých hrdinů, městský hřbitov nebo řada funkcionalistických staveb z období 1. republiky.

Bohatou historií města a jeho slavné obyvatelé však nepřipomínají jen památky, ale i řada kulturních akcí v současnosti. Mezi ty nejoblíbenější patří již tradiční Wolkerův Prostějov či Hanácké slavnosti. Na své si ale přijdou i milovníci pohybu, a to nejen na některé ze sportovních událostí, ale i na perfektně vybavených sportovištích ve městě.

O tem Napoleónovym borko o Kovářova

Váženi a mili, Ve, co mě rádi čtete, e Ve, keři te my plke nemůžete ani cétit, věřte nebo né, každá věc a událost, kerá se stala, če kerá se stat jenom muhla, se dá vekládat a hodnotit nekolekerém způsobem. Sami to znáte třeba ze sporto. Nekeré komentátor řekne: „Konal se závod v běho na dvěsta metru. Sótěže-le dvá běžci – Čech a Rus. Náš bévalé bratr vehrál a Pepiček Nováku bel drohé.“ To belo takovy dost lapidární, že? A hodi se to akorát tak na zapsání do deničko statistik. Ale dež je moderátor šekovné, povi Vám to takle: „*S hrdošťó mosime oznámit, že náš Pepiček Nováku*

skončil na nádhernym drohym místě. Ale ruské závodník bel až předposlední!“ To má přece takový štávo, že beste nérač temo chodákovi, co prohrál, dale na krk medailo.

Podobny je to e s pověstma. Každé ten příběh vekládá trocho jináč a po stopadesátym podáňó jož to bode óplně iná historija. Já bech Vám chtěl dneská povekládat to pověst o Napoleónovym borko o Kovářova. Možná jo znáte z knížke pana Stróhala, já sem jo take čtl, ale pak sem jo ešče nekolekrát slešel od ledi a odělal sem si na celó to věc troško odlešné obrázek. Posod'te sami.

Odehrávalo se to cely malé kósek od Litovle, meze Slavětinem a Kovářovem. Tam je takové menší vršek, kerymo se říká Kamenice. No a tam pré béval maličké borové hájek, kde

jednó odpočival Napoleón, dež tahl krajem jak velká voda. To piše pan Stróhal. Pré tam ale nikdá žádná hájek nebel! To zas říkale pamětnici, keři tam bévale od malička. Já teda pamatojo, že tam bévalo pár keřéku a mám takové dojem, že skotečně tam dva če tře maly borovy stromke rustle. Ale te jož só dávno pryč. Pravda pré ale je, že Napoleóna Kovářov převital. Zrovna projížděl dědinama a e dež měl okolo sebe moře všelejakech potentátu, bel, jak jož to tak bévá, na všecko sám. Zli jazeke tvrdijó, že pré dež vehlásel obědovó pauzo, sám si e v ešuso vařel. No, nevím, ešle temo věřet. Ale jisty je, že jak bel tak furt sám, kdeso se k té jeho koloně předal jakése zatólané psék. Takové to bel střapaté a dost špinavé české matlafósek. A štěkal a vel a skákal okolo koni, že se začle plašet a málem pozhazovale te generále, co na nich trunile. Dež jož tego ňafání a táhání vojáku za nohavice belo jakse moc, všiml si tego e ten Napoleón. Dal zastavit a řekl (ale né hanácke, ale francózske): „*Do prkvančec, jož nekdo tego pséka odstřelte, mám z něho hlavo jak pátraci balón!*“ No ale protože neorčel menovitě, kdo má ten mord odělat, žádné z tech jeho pobočniku se k temo neměl. A tož dež se na ten rozkaz nic nedělo, mosel sám hópnót z kobele a zvohl se k temo oblařanymo čoklovi: „*Te, jož tego nadávání nech, kdo tě má pořád' poslóchat!*“ a napříhl roko s bičikem, že tego pséčka švihne. Ale co se nestalo. Vlastně stalo. Hafan jak oviděl nad sebo roko, lehl na záda a tak radostně poňafával – meslel si, že si s něm chce ten chlap v černym plášťo hrát. Tož co beste odělela Ve? No to samy, co ten Bonapart! Zahodil bič a polechtal tego raťafáčka na břocho. Hned' se spolo skamarádile, psék si veskočel k novymo pánečkovi na sedlo a duležito čoměl dokola. Dával všeckém znat, jaké je včel veleké pán. Ešť se ani nerozjele

dál, dež vtem se ozvalo z dálke ječení, jak dež nekdo nekeho trhá. Všeci otočijó hlave a co nevidijó. Vlastně vidijó. Leti za něma jakése paňmáma a ječi, až se polehany obili narovnáva strache. „*Ve mrche! Dáte ho zpátky? Postiš tego psa, ludro? Ešle né, tož tě tak mlaščim vařékó, že spolpneš nohe a kolenama se odáviš!*“ Napoleón se na ňo divá a divá, no ale protože neomi hanácke, tož nerozomi. Ale dež dostal první vařekovó po řeti, došlo mo, o co té tetině de. Postil tego pséka, znovo slezl z tátoša, polóbl paňmámě roko a řekl (zasé francózske, ale tak, že temo rozoměla aji ona): „*Ma sér, vaš šje – vaš af af, libit moa. Ona prodala silvuplé. Moa dat penis a moc, moc!*“ Tož temo beste rozoměle take, né? Bojevudce pak vetahl mišek a podává ho tetině. Ta kókne dovnitřko a jak ji hoba spadla až do pankéto, tak tam stojí meslim dodneška. Toli zlata neviděla ani v kovářovské kaplečce. Co v kaplečce, ani v měrotskym kostele! A dež se ji ešť Napoleón zeptal, japak že se to psesko menoje, jenom šeptla. „*No, to je náš Borek...*“ Nato se zas celá kolona dala do pohebo a pokračovala směrem ke Slavkovo.

No a na paměť tego kamaráčofťo člověka s psékem, se temo místo o Kamenice nad Kovářovem říká Napoleónuv Borek.

Folklor určitě neumře, věří primáš cimbálové muziky Primáš Jaromír Odstrčil

Cimbálová kapela Primáš oslavila v roce 2021 rovných třicet let své existence. Reprezentuje moravský i slovenský folklór v celé své bohatosti a šíří. Nejedná se o folklórně vyhraněnou muziku a nezastupuje pouze jeden region. Muzikanti z Primáše hrají a zpívají lidové písničky z různých oblastí - přes Valašsko, Hornácko, moravské Slovácko, slovenský východ, až po Maďarsko, Rumunsko či Polsko. O hudbě i folkloru obecně jsme si povídali s primášem kapely Jaromírem Odstrčilem.

► Kdy byla založena kapela Primáš?

Cimbálová muzika Primáš vznikla už v únoru roku 1991 z dnes již zaniklé kapely Zemané, která v Přerově působila při tehdejšímu Klubu železničářů v 80. letech minulého století. Původně Primáš tvořilo jedenáct zakládajících členů (takový malý orchestr). Zhruba v průběhu jednoho roku se složení ještě obměnilo. V současné době máme šest stálých členů – já hraji první housle, Libor Chmelař na cimbál, Lenka Kučerová druhé housle, Bohdan Borůvka na kontrabas, Ondřej Novák violový kontr a Theodor Kabilka klarinet. S dalšími dvěma kmenovými členy spolupracujeme nárazově. Naše cimbálová muzika nikdy neměla vlastní taneční složku. Do konce devadesátých let minulého století jsme doprovázeli taneční soubor Lučina a do roku 2002 jsme se podíleli na činnosti Hanáckého souboru Pantlák z Němčic nad Hanou. V posledních letech spolupracujeme jako hostující, občasná doprovodná muzika tanečního souboru Ovčák z Hovězí.

► Hrajete v krojích, ovšem nikoliv v přerovských či hanáckých. V jakých?

Hrajeme v kyjovských krojích. Důvod je praktický. Když jsme začínali, měli jsme nedostupnější právě ty kyjovské kroje, ve kterých hráli původní členové kapely Zemané. Navíc je kyjovský kroj krásný a má velmi pohodlnou „letní variantu“, jejíž součástí jsou lehké plátěné kalhoty a košile. Na léto skutečně ideální. My se ani neprofilujeme jako čistě přerovská či hanácká muzika. Začínali jsme s lidovou hudbou

z jižní Moravy – a postupně jsme přidávali další oblasti – Valašsko, východní Slovensko, odkud pochází maminka Lenky Kučerové. Hrajeme i maďarské, rumunské a polské lidové písně. Některé z nich zpíváme v původních jazycích, některé interpretujeme instrumentálně.

► Kde všude si vás mohou čtenáři poslechnout?

Zjednodušeně řečeno rádi hrajeme lidem k tanci i poslechu – tedy na různých kulturních akcích, plesech, posezení u vína, ale třeba i na svatbách. Tím, že nejsme folklórně vyhranění, vystupujeme na festivalech maximálně jako hosté. Také jsme vydali dvě cédéčka – v roce 2005 Poprvé, v roce 2009 Po druhé s podtitulem O vojně. Už nějaký čas chystáme i třetí cédéčko, materiálu by bylo dost, ale mimo jiné kvůli současné situaci se všechno zpozdlilo.

► V současné době dost často cimbálovky hrají i různé moderní písničky. Děláváte to taky?

Názory na tohle téma se u nás v kapele různí. Upřímně, já nejsem velkým příznivcem těchto mezižánrových výletů. Jsme cimbálovka, takže bychom měli hrát lidovou hudbu. Samozřejmě, schopní muzikanti zahrají téměř všechno a tak se, na speciální přání zákazníka, výjimečně pouštíme tenký led jiných žánrů a hrajeme například Matallicu a jinou modernu.

► V roce 2021 jste oslavili kulaté výročí. Už třicet let hrajete téměř ve stejném složení. Jak je to možné?

V kapele je to jako v rodině. A my jsme taková velká hudební rodina, ve které je na prvním místě velká tolerance. Bohužel máme i neshody. Problémy samozřejmě řešíme. Někdy při skleničce, někdy divoce a někdy se do krve pohádáme. V průběhu let někteří naši členové kapelu na chvíli opustili, zahráli si jinde a pak se zase vrátili s novými zkušenostmi a nábojem. S odstupem času musím říct, že muziku to jejich „hostování“ v jiných tělesech a hlavně jejich návrat, hodně posunul. Tímto způsobem jsme poznali například krásu valašského folklóru. Jsem moc rád, že nám to kape hudebně, a hlavně lidsky. Třicet let je dlouhá doba a oslavu výročí jsme samozřejmě plánovali. Bohužel, současná situace dlouhodobě plánovaným akcím nespěchá tak uvidím, co přinese budoucnost. Třeba se ještě k velké oslavě vrátíme. Je nám to líto hlavně kvůli našim příznivcům a fandům. Bez nich by bylo to hraní takové poloviční.

► Hrajete lidové písničky, nosíte kroje, máte blízko i k folkloru obecně. Jak vidíte jeho budoucnost?

Když jsme začínali, nebylo tady v našem regionu moc muzikantů, kteří by v cimbálové sestavě uměli zahrát lidové písničky. Cimbálovka má svá specifika. Každý primáš má svůj jedinečný styl, způsob hraní, způsob jak „zdobí písničky

svými hudebními ciframi“. A to jsme se museli naučit sami, protože tady nebylo od koho. V dnešní době se tradice a folklórní písničky staly opět součástí výuky v klasických i uměleckých školách, zejména v tradičních folklórních regionech. Ve folklórních kroužcích se rodí vynikající muzikanti, kteří s tradičními písničkami vyrůstají a tuto dovednost si s sebou nesou dál. Dnes na každé konzervatoři najde hned několik specialistů na folklor, ať už jsou to houslisti, kontrabasisti, violisti nebo cimbalisti. Hrají sice klasiku, ale folklór už mají v sobě. A to je skvělé. Faktem je, že dříve provázel folklór lidi ve všech životních situacích. Zpívaly se písničky o lásce, smutku, o vojně, o práci a nebyla k nim potřeba žádná kapela. Jenom ryzí vyjádření emocí. Tato potřeba už dnes není aktuální. Přesto se písničky hrají a zpívají. Mladí muzikanti do nich vnášejí své emoce a nové prvky tak, jako to bylo vždycky. Nenajdete dva muzikanty, kteří by jednu písničku zahráli naprosto stejně. Je to improvizace při produkci. Proto nás to neustále baví a naplňuje. Na každém festivalu hraje mimo program (někdy i do rána) spousta mladých muzikantů, jenom aby se pobavili nebo se něco přiučili od zkušenějších. V tomto kontextu to s folklórem vidím velmi pozitivně a přeji mu dlouhý a plodný život.

Březen

St	1	Bedřich	sv. Suitbert
Čt	2	Anežka	sv. Simplicius
Pá	3	Kamil	sv. Kunhuta
So	4	Stela	sv. Kazimír
Ne	5	Kazimír	sv. Teofil (Bohumil)

Po	6	Miroslav	bl. Friedrich (Bedřich, Miroslav)
Út	7 ○	Tomáš	sv. Perpetua a Felicita (Blažena)
St	8	Gabriela	sv. Jan z Boha
		<i>Mezinárodní den žen</i>	
Čt	9	Františka	sv. Františka Římská
Pá	10	Viktorie	sv. Jan Oglivie
So	11	Anděla	sv. Eulogius z Kordoby
Ne	12	Řehoř	sv. Krivin
		<i>Den přístupu ČR do NATO</i>	

Po	13	Růžena	sv. Patricie (Vlasta)
Út	14	Rút/Matylida	sv. Matylida
St	15 ☾	Ida	sv. Longin
Čt	16	Elena/Herbert	sv. Heribert
Pá	17	Vlastimil	sv. Patrik
So	18	Eduard	sv. Cyril Jeruzalémský
Ne	19	Josef	sv. Josef

Po	20	Světлана	sv. Archip
Út	21 ●	Radek	bl. Serapion
St	22	Leona	sv. Epafrodit
Čt	23	Ivona	sv. Turibius z Mongroveja
Pá	24	Gabriel	sv. Kateřina Švédská
So	25	Marián	Zvěstování Páně
Ne	26	Emanuel	sv. Kastul (Haštal)
		<i>začátek letního času 02.00 > 03.00</i>	

Po	27	Dita	sv. Rupert
Út	28	Soňa	sv. Rogát
St	29 ☾	Taťána	sv. Ludolf
Čt	30	Arnošt	sv. Jan Klimak
Pá	31	Kvido	bl. Balbína

Krále doprovází skupina mladých mužů na koních.

Národopisný svátek na úrodné Hané

První prázdninový víkend patřil v Doloplazích na Olomoucku tradičně Jízdě králů, bohaté národopisné slavnosti, která se v této hanácké vesnici koná nepřetržitě už od roku 1977.

Vše začalo už v sobotu 2. července večer hodovou zábavou. To hlavní ovšem probíhalo v neděli. Program zahájila mše svatá v kostele

Součástí slavnosti byly i ukázky lidových řemesel.

sv. Cyrila a Metoděje, k jejichž počtě se hody konají. Vlastní Jízda králů, tedy krojovaný průvod po doloplazské návsi, vyrazil po poledni. Asi dvacítko mladých mužů na statných koních doprovázela krále – jinocha starého patnáct let, který byl oblečen do dívčích šatů a v ústech držel růži. Před každým domem proběhlo zastaveníčko, zpívání a zavdávání si. V průvodu jely i vozy tažené koňmi, kolem návsi si četní návštěvníci mohli prohlížet ukázky lidových řemesel a dobové techniky, projít se po jarmarku regionálních produktů nebo obdivovat krásné hanácké kroje, do nichž byli všichni zúčastnění ustrojeni.

Současně mohli diváci sledovat vystoupení folklórních souborů (tentokrát to byly olomoucký Dunajec, Písečan z Písku, soubor Turiec ze slovenského Martina a dechová kapela Věrovanka). Závěrem programu byl koncert skupiny Fleret a Zuzany Šulákové.

Návštěvníků, milujících hanácký folklór, se do Doloplaz sjelo zblízka i zdaleka několik stovek. „Pocházím z Olomouce, ale dlouho zde

V průvodu nechyběly ani vozy tažené koňmi.

už nežiju. Ovšem na Jízdu králů sem přijíždím pravidelně. U nás máme taky bohaté folklórní tradice, takže jsem na kroje, hudbu, tanec a různá lidová řemesla zvyklý. V Doloplazích jsem ještě nikdy nebyl zklamaný, je to opravdu krásná slavnost,“ svěřil se pan Tomáš Č., který nyní žije v jižních Čechách.

Kulturu obecně velmi negativně ovlivnily koronavirové roky. V Doloplazích se ovšem podařilo slavnosti uspořádat. „Pandemie Jízdu králů poznamenala, ale naštěstí jen skladbou folklórních souborů. Nebylo možné získat jakékoli zahraničí. Jinak se Jízdy králů konaly úplně normálně a bez problémů, jen s drobnými restrikcemi,“ vysvětlil Miroslav Bílek z pořadajícího doloplazského Hanáckého národopisného souboru Olešnice. Zdůraznil, že slavnost velmi podporuje kromě Olomouckého kraje obec Doloplazy: „Je spolupřátel, poskytuje prostory a financuje pobyt a zázemí účinkujících.“

(jej)

Vzorná hanácká rodina.

Jízda králů se u nás pořádá na několika místech. Na Hané jsou to kromě Doloplaz Bezměrov, Chropyně a Kojetín (na těchto dvou místech je slavnost spojena s hanáckým králem Ječmínkem). Najdeme ji také v Troubsku a Ketkovicích na Brněnsku, ve Lhotce na Ostravsku, a především na Slovácku, v obcích Hluk, Kunovice, Skoronice a ta nejslavnější Jízda králů, zapsaná do Seznamu kulturního dědictví UNESCO, ve Vlčnově.

Kde se vlastně Jízda králů vzala? Kdy si šlo o letnicové obřady, k nimž patřily také například průvody královniček, dětské honění krále nebo otvírání studánek. Kromě legendy o hanáckém králi Ječmínkovi nebo pověsti o velkomoravském panovníkovi Svatoplukovi, který zmizel v bitvě roku 894, bývají Jízdy králů spojovány s událostí z roku 1469. Tehdy se Jiří z Poděbrad poražený uherský král Matyáš Korvín oblékl do dívčího kroje, aby nebyl poznán, a uprchl se svou družinou zpátky do Uher.

Svou patronku si Olomoučané připomínají každý rok

Ke svatým se lidé s nadějí přimykají nejen ve chvílích osobního soužení, ale i v dobách ohrožení a nemocí. Projevy velké úcty ke svaté Pavlíně v Olomouci jsou spojeny především s dobou barokní. Morové epidemie, valící se Evropou, decimovaly a děsily. Olomoučané se ke světicí ve vroucích modlitbách obraceli mnohokrát a jejich prosby byly vyslyšeny. Toto blízké duchovní sepětí vedlo k jejímu prohlášení za patronku města.

Svatá Pavlína žila v době římského císaře Diokleciána, který tvrdě pronásledoval křesťany. Na křesťanství se obrátila celá její rodina a za to je stihl trest smrti. Pavlína s matkou byly někdy počátkem 4. století ukamenovány.

Pavlíniny ostatky spočívaly v římských katakombách až do roku 1622. Po slavnostním vzdvižení je papež Řehoř XV. svěřil Tovaryšstvu Ježíšovu. Do Olomouce byly její relikvie přivezeny v následujícím roce a uloženy v jezuitské koleji. Ve městě tehdy zase řádil mor, kterému podlehl na 7000 lidí. Představitelé města uspořádali prosebný průvod s ostatky, který šel z jezuitské koleje do kostela svatého Mořice. A stal se zázrak. Po naprosté beznaději mor ustal. Z vděčnosti, že svatá Pavlína Olomouci pomohla, ji 23. října 1623 městská rada prohlásila oficiální patronkou města a rozhodla, že se každý rok bude konat na její počest slavnostní procesí.

Poslední velká morová epidemie na našem území řádila v letech 1714-1716. Situace v Olomouci byla kritická. Město bylo v červnu 1715 uvedeno do karantény a hlídáno vojskem. Mor si vyžádal na tři tisíce obětí. Dosud největší prosebný průvod k ochranitelce Pavlíně se konal 25. srpna 1715. A ona Olomoučany opět vyslyšela. Krátce nato přišel kamenický mistr Václav Render s návrhem vybudovat na Dolním náměstí Mariánský sloup, na němž

je svatá Pavlína zpodobněna. Na tuto morovou událost upomíná i Čestný sloup Nejsvětější Trojice na Horním náměstí, o nějž se Render také zasloužil. Úcta ke svaté Pavlíně se neomezovala jen na morové události. Vzápětí se i při jiných pohromách. Procesí bývala vedena také do baziliky na Svatém Kopečku, kde je jí zasvěcena jedna z bočních kaplí.

Nejstarší relikviář v podobě proskleného jednoposchodového chrámu se stříbrnou kupolí, určený pro korunovanou lebku světi-ce se svatozáří, vznikl v polovině 17. století. V první čtvrtině 18. století byly další Pavlíniny ostatky uloženy do dvou dřevěných a stříbrem zdobených truhlic a pro celou sestavu řezbářů vytvořili pozlacenou třídlínnou zdobnou vitrínu. Relikvie byly uctívány v jezuitském kostele Panny Marie Sněžné na oltáři v kapli svaté Pavlíniny, kterou freskami s výjevy jejího křtu a martýria vyzdobil Jan Kryštof Handke. Od-

tud ostatky roku 1786 putovaly do olomoucké svatováclavské katedrály. Olomoučané si svou patronku připomínají dodnes. Kostýmovaný průvod k její cti je pořádán každoročně začátkem června o Svátcích města Olomouce.

Chrám svatého Mořice

Farní kostel z počátku 15. století, typický dvěma asymetrickými hranolovými věžemi i výsoce klenutým trojlodím, náleží k jedinečným pozdně gotickým stavbám na Moravě. Hvězdová a síťová klenba navazuje na vrcholnou parléřovskou tradici. Koncem 16. století ke kostelu přibyla renesanční hrobka olomoucké šlechtické rodiny Edelmannů. Při barokních úpravách zde byly v roce 1745 postaveny varhany, které patří k největším ve střední Evropě. V kostele se dochoval barokní mramorový oltář svaté Pavlíniny od Václava Rendera z roku 1719 se sochařskou výzdobou Filipa Sattlera.

Markéta Záleská

Nadhledna Háječek.

Když chcete získat nadhled nad Hanou

Haná má novou rozhlednu, přesněji řečeno nadhlednu. Takto totiž autoři nazývají novou vyhlídkovou věž, která se tyčí v kopcích na Zábřežsku. Má lidem poskytnout nadhled nad krajinou i nad životem. Ojedinělá je i její konstrukce.

Nadhledna se nachází na kopci Háječek kousek od Svěbohova a nabízí nádherné výhledy na severní část Hané i na sousedící Jeseníky. Je několik možností, jak se k ní dostat – jednak z vesnice Zborov, a pak už ze zmiňovaného Svěbohova. Právě tuto trasu si popíšeme.

Auto můžete ve Svěbohově zaparkovat u obecního úřadu, kudy také vede žlutá turistická trasa. Začíná strmým stoupáním obcí, které se trochu mírní na jejím okraji. Kousek za vesnicí se můžete zastavit u evangelické kaple. Modlitebna vznikla v roce 1860 a v polovině dvacátého století se dostala na seznam kulturních památek. V roce 1995 stavba prošla kompletní rekonstrukcí.

Kolem kaple pokračujete mírným stoupáním stále nahoru. Místy potkáte několik laviček, kde si můžete odpočinout a pokochat se výhledem do široké krajiny. Žlutá turistická značka je součástí Naučné stezky Svěbohov, která vás seznámí s faunou, florou a dalšími zajímavostmi zdejšího kraje.

Cestou k nadhledně minete také Svěbohovský potok. Samotný kopec Háječek je zhruba 600

metrů vysoký, cesta ze Svěbohova měří přibližně dva a půl kilometru a překonáte na ní převýšení necelých 200 výškových metrů.

Vstup na nadhlednu je zpoplatněný pomocí turniketu – platit můžete kartou i mincemi s tím, že poplatek za jednu osobu je čtyřicet korun. V porovnání s výhledy, které nadhledna nabízí, jde o zanedbatelnou částku. Kromě Hané a Jeseníků můžete za ideálního počasí vidět také Orlické hory a Dražanskou vrchovinu. Zvláštností rozhledny je, že má z každé strany jiný tvar. Tvořena je ocelovou konstrukcí a měří 30 metrů.

Výhodou nadhledny je, že leží mimo hlavní turistické „dálnice“, takže vás na ní nepřekvapí davy turistů. Naopak – dost možná stanete na jejím vrcholu úplně sami. Cestu zpět do Svěbohova si můžete zpestřit už zmiňovanou naučnou stezkou – zhruba v polovině cesty k obci stačí odbočit doleva a pak se držet směrových cedulí, které vás do Svěbohova dovedou také, ale jinudy než po turistické cestě.

Nadhledna Háječek také v roce 2022 zvítězila v Cenách cestovního ruchu Olomouckého kraje. Lidé jí dali nejvíce hlasů. Na druhém a třetím místě skončila Dalimilova rozhledna na Staroměstsku a Bukovka u Rapotína.

Jaroslav Kropáč

Kartáčník Alois Slepánek

převzal titul Mistra tradiční rukodělné výroby Olomouckého kraje

Dřevem a žíněmi to voní v dílně Aloise Slepánka z Brodku u Konice na Prostějovsku. Ruční výrobě kartáčů se věnuje, jako jeden z posledních v České republice, už třicet let. Právě za jeho řemeslnou zručnost mu Olomoucký kraj udělil v roce 2022 titul Mistra tradiční rukodělné výroby. Ocenění převzal z rukou hejtmána Josefa Suchánka a radního pro kulturu Jana Žůrka.

„Je to pro mě neuvěřitelná čest. Málokdy se stává, že člověka, který pracuje rukama, někdo takto ocení,“ řekl Alois Slepánek.

Svoje znalosti a dovednosti čerpal z odborné literatury, od kartáčníků, ale především z každodenní práce. Vždy se ale snažil zachovat tradiční výrobní postupy. „První kartáč jsem vyrobil v roce 1991. Pracoval jsem jako mistr ve strojírenské firmě, kde jsme používali ručně vyráběné úzké kartáče. Když jejich výrobce zemřel, běžné smetáky z obchodu nevyhovovaly a tak jsem se našel a řekl si, že je zkusím udělat sám,“ vzpomínal Alois Slepánek.

Doma vyrobené kousky vzal do fabriky, kolegové byli spokojeni a tak si objednali rovnou stovku úzkých smetáků. Postupem času začalo zakázek přibývat, až nakonec šikovný kartáčník stál před rozhodnutím, jestli bude dál mistrovat nebo se věnovat řemeslu naplno. Ruční práce vyhrála a tak si, dnes sedmašedesátiletý muž, založil firmu a spolu s rodinou začal kartáče vyrábět.

K práci potřebuje tvrdé dřevo a žíně. Vyrobit malý smetáček mu trvá zhruba hodinu,

záleží na typu. „Ručně vyrobený smeták lépe zametá a déle vydrží. Nedávno za mnou přijela zákaznice z Vyškova, brala je i pro dceru a říkala, že moje smetáky jsou úžasné. S těmi, které se prodávají v obchodě, to nemá nic společného,“ usmíval se Alois Slepánek.

Ceny Olomouckého kraje za přínos v oblasti kultury se vyhlašovaly ve čtvrtek 21. dubna. Celkem bylo oceněno 11 výjimečných osobností a počinů v 8 kategoriích a udělen byl právě i titul Mistra tradiční rukodělné výroby.

„Jsem rád, že jsme mohli ocenění panu Slepánkovi předat osobně, pozdravit jej a podívat se na místo, kde jeho výrobky vznikají,“ uvedl radní pro kulturu Jan Žůrek.

„Jako vělař pracuji s úzkým smetáčkem, právě takovým, jaký pan Slepánek také vyrábí. Vidět zblízka jeho dílnu a vlastně i kus jeho života bylo pro mě velmi zajímavé. Jsem rád, že máme v kraji šikovné řemeslníky, které stojí za to ocenit,“ doplnil hejtmán Josef Suchánek.

–ad–

Červenec

So	1	Jaroslava	sv. Teobald (Děpold)
Ne	2	Patricie	sv. Ota
Po	3 ○	Radomír	sv. Tomáš, apoštol
Út	4	Prokop	sv. Prokop
St	5	Státní svátek	sv. Cyril a Metoděj
		Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje	
Čt	6	Státní svátek	sv. Marie Gorettiová
		Den upálení mistra Jana Husa	
Pá	7	Bohuslava	sv. Wilibald
So	8	Nora	sv. Kilián - sv. Evžen III.
Ne	9	Drahoslava	sv. Veronika Giulianiová
Po	10 ☾	Libuše/Amálie	sv. Amálie (Libuše)
Út	11	Olga	sv. Benedikt
St	12	Bořek	sv. Jan Qualbert
Čt	13	Markéta	sv. Jindřich
Pá	14	Karolína	bl. Hroznata - sv. Kamil de Lellis
So	15	Jindřich	sv. Bonaventura
Ne	16	Luboš	Panna Maria Karmelská
Po	17 ●	Martina	bl. Česlav a Hyacint
Út	18	Drahomíra	sv. Emilián
St	19	Čeněk	sv. Makrina
Čt	20	Ilja	sv. Eliáš
Pá	21	Vítězslav	sv. Vavřinec z Brindisi
So	22	Magdaléna	sv. Marie Magdaléna
Ne	23	Libor	sv. Brigita - sv. Apolinář
Po	24	Kristýna	sv. Kristina
Út	25	Jakub	sv. Jakub Starší - sv. Křištof
St	26 ☾	Anna	sv. Jáchym a Anna
Čt	27	Věroslav	sv. Gorazd a druhoové
Pá	28	Viktor	sv. Nazarius a Celsus
So	29	Marta	sv. Marta
Ne	30	Bořivoj	sv. Petr Chryzolog
Po	31	Ignác	sv. Ignác z Loyoly

Regionální potraviny z Doubravského dvora

Už na mapě ze 17. století jsme našli zakreslený Nový Dvůr, ale jak „starý“ vlastně tehdy byl, to se neví. A protože dnes už opravdu „nový“ není, tak jsme mu aspoň dali nové jméno: Doubravský Dvůr.

I dávno v minulosti se totiž kolem rozkládaly hluboké, převážně dubové lesy na historických mapách zvané Dobrawia. Tyto doubravy učarovaly snad všem majitelům panství, Vlašům v době gotické, Boskovicům během renesance, a nakonec i starobylému rodu Liechtensteinů. Ti zde také vybudovali své zámecké sídlo. Svůj zámek několikrát přestavěli a k tomu budovali a rozšiřovali i hospodářská zázemí, nejdříve k chovu koní a pak i dalších zvířat.

Náš Dvůr k Úsovskému panství patřil od nepaměti a mladému Karlu z Liechtensteinu připadl díky sňatku s krásnou slečnou Annou Marií, dcerou tehdejšího úsovského pána. Od doby LP 1596, napříč staletími až do dní teprve nedávných, patřil Dvůr právě rodině Liechtensteinů. Stal se jejich panským dvorem, který byl zdrojem a zásobárnou potravin. Byly zde stáje pro hovězí dobytek, ovce a prasata, stodoly, sýpka, byty pro šafáře a čeledíny. Kolem dvora se rozkládaly zeleninové zahrady a ovocné sady.

Po vzniku republiky byl dvůr rodině odebrán, stejně jako zbytek majetku po konci války.

Nový Dvůr pak na dlouhou dobu nepocítil ruku řádného hospodáře, střídali se zde různí správci. Po hospodaření Státního statku a JZD Červenka a po mnoha peripetích se Dvůr ocitl v rukou naší rodiny. Přebírali jsme ho zpustlý, větší část budov byla v té době plánována k demolici.

Tehdy začalo a stále trvá objevování a znovubudování zašlého původu tohoto Dvora. Mnoho se již zachránit nepodařilo, ale snad se nám aspoň podaří vrátit místu původní účel, se kterým byl statek před několika sty lety založen.

Naše rodina hospodářší na Dvoře od roku 1992, tehdy jsme se začali starat o 20 krav. Pak ale naše hospodaření dostalo obrátky, když jsme z daleké Francie dovezli osmdesátisedmihlavé stádo krásných černobílých ja-

lovic. Dnes chováme na farmě cca 300 dojníc hoštýnského skotu.

Na naší farmě se vše točí kolem krav. Počínaje hospodařením na polích, kde hnojíme, oráme, sejeme a pak sklízíme úrodu, kterou „zbaští“ naše stádečko.

Samozřejmostí je péče, o co nejlepší kvalitu mléka, tedy neustálá poctivost v každodenní práci, stálé kontroly kvality mléka a zdraví krav. Je to kravský lunapark, který jsme roztočili v létě roku 1995 a dosud se ani na jediný den nezastavil.

Vlastní prodej mléčných výrobků

Před několika lety se v naší mysli zrodil nápad: „Proč nechat každý den odvést cisternu mléka a pak čekat, abychom se dozvěděli, za kolik jsme ho prodali?“

Cena za mléko, resp. za množství dřiny a každodenní práce, se realitě nepřibližovala. Takže jsme si řekli: „Necháme si alespoň část mléka doma, zpracujeme ho sami a prodáme ve výrobcích.“ Myšlenka uzavřeného koloběhu, od telátka po kelímek jogurtu prodaného pár metrů od porodnice, kde se narodilo, na Dvoře obklopeném poli, které naše „holky“ živí, nám nedala spát.

Myšlenka krásná, logická, pouze poněkud složitější na realizaci. Přešlo několik let..

Vyrábíme několik druhů sýrů, tvaroh, jogurty a vlastní zmrzlinu. Zabalíme, rozvážíme do obchodů, občas prodáváme na trhu, a především v prodejně přímo ve Dvoře. Některé naše výrobky se staly vítězi soutěže „Regionální potravina Olomouckého kraje“. První vítězství si přivezl malinový mls, pak uspěla tvarohová pomazánka a jako poslední se v roce 2022 stala vítězem Regionální potraviny naše „zmrzlina z kravína“.

Naše farma je stále celá otevřená pro návštěvníky, každý se může podívat, jak se o naše zvířata staráme, může si zblízka prohlédnout krávu, nebo pohladit telátko.

Stará sýpka před rokem začala sloužit jako prodejna, občerstvení a zázemí pro všechny, co se už unavili prohlídkou Dvora, chtějí si na chvíli v klidu sednout, dát si něco dobrého z naší farmářské nabídky a při tom přes velké okno pozorovat běh života farmy.

Kontakt
Šárka a Václav Osičkovi
Nový Dvůr 243,
Červenka, 78401
Tel: +420 608 984 736,
+420 602 736 037
sarka@doubravskydvur.cz

Spisovatelka Lenka Chalupová: Miluji proces tvoření

Lenka Chalupová patří mezi významné moravské spisovatelky. Věnuje se neobyčejným příběhům obyčejných životů a její knihy jdou na dračku. Mezi poslední díla aktuálně patří Páté jablko. O čem kniha pojednává, jak autorka dává příběhy dohromady, co ji na psaní baví, a co naopak ráda nemá? A víte, co je čuháčtina? Pokud ne, pozorně čtěte následující rozhovor.

► Vydala jste už jedenáct knih. Kterou máte nejraději?

Vždycky mám nejraději tu poslední, ale v tuto chvíli platí, že mám nejraději poslední dvě – Kyselé třešně a Páté jablko. Bude to tím, že předešlé knihy jsou psychologické romány s detektivní zápletkou ze současnosti – ale díky těm dvěma posledním jsem poprvé zabrousila do historie, což se mi zalíbilo. A také čtenářům jsem tím kápla do noty, obě knihy byly brzo vyprodány a dočkaly se dotisku.

► O čem jsou Kyselé třešně?

Román Kyselé třešně přináší příběh z konce války v Přerově a v blízké vesnici Lověšice. Odehrává se na pozadí pravdivých událostí, které se tady opravdu staly. Od bombardování Přerova přes okolnosti, provázající prvomájové Přerovské povstání, až po masakr na Švédských šancích, kde se v červnu roku 1945 stal akt nespravedlivého poválečného vyřizování účtů. Moje knihy jsou obvykle dramatické

a „hořkobolné“, přesto – nebo právě proto – se do nich snažím dostat kus lidské něhy a citu. V Kyselých třešních je to prostřednictvím osmileté nemanželské holčičky Helenky, která žije se svou mámou a babičkou v Lověšicích – a právě ona popisuje část událostí, které se staly. Hlavní roli v knize dostal i učitel Petr Skála, který v roce 1944 přišel do Lověšic, aby učil děti v místní malotřídce – a zamiluje se do Helenčiny mámy Loty Kiliánové. Šťastný konec ale nečekejte – ostatně, svými konci obvykle čtenáře překvapím, a ani u Kyselých třešní tomu není jinak. Kniha vyšla na podzim roku 2020, první dotisk byl na pultech na jaře roku 2021, druhý dotisk na podzim roku 2022. Úspěch, který jsem nečekala, mne inspiroval k napsání další knihy z nedávné historie. Tak přišlo v roce 2022 na svět Páté jablko.

► Můžete prosím přiblížit jeho děj?

Kniha časově navazuje na Kyselé třešně, odehrává se v letech 1946 až 1950. Příběh jsem

zasadila opět do Přerova a do blízké vesnice Předmostí, kde žije rodina Francova, vlastníci tu ovocný sad. Skončila válka a rodiče si plánují, jak společně se svými syny Teodorem a Eduardem zase pozvednou své ovocnářství, budou společně hospodařit, pěstovat staré odrůdy jablek a prodávat je... Jenže nakonec je všechno jinak. V roce 1946 se jejich starší syn dá k bolševikům, což rodina s křesťanskými kořeny přijímá s nevolí. V roce 1947 přijde katastrofální sucho, které decimuje úrodu a politicky přibližuje Československo k Sovětskému svazu, nabízejícímu bratrskou potravinovou pomoc. A dílo zkázy je dokonáno o rok později, kdy přijde Vítězný únor. Nově nastolený režim připraví Francovy o sad, muži musejí jít pracovat do znárodněné cihelny, ženy do mlékárny. Jenže pak přijde ještě něco děsivějšího – něco, co předešlá příkoří staví až na vedlejší kolej... Jde o rodinnou ságu, která poměrně podrobně popisuje osudy jednotlivých členů, kteří se musejí vyrovnat s politickou poválečnou situací i s nevyříkanými křivdami, které mezi sebou mají. Velkou roli v příběhu má i kmotřenka Francových Valinka, která s rodinou od dětství žije a jejíž osud je více než pohnutý. Aby byl děj věrohodný, čerpala jsem z kroniky Předmostí, dobového tisku, mluvila jsem s pamětníky, kteří mi popisovali život ve starém Předmostí, a v neposlední řadě jsem všechno konzultovala s historiky. Na obálce knihy je dobový snímek kostela svatě Máří Magdaleny, v jehož blízkosti se příběh zbožné rodiny Francovy odehrává. I odkaz Pátého jablka vede do Bible... víc ale prozrazovat nechci, ať čtenářům neprozradím pointu a nevezmu jim radost ze čtení.

► Vychází příběhy, které píšete, z reálných skutečností nebo jsou smyšlené?

Většinou jsou smyšlené, ale v knihách jsou i skutečně žijící lidé. To platí především pro Páté jablko, kde jsem právě díky vzpomínkám pamětníků i díky kronice mohla některým vedlejším postavám ponechat jejich jména.

Ať už to byli místní obchodníci nebo živnostníci – od trafikantky, přes majitele hospody až po vydavatele časopisu Rádce z Předmostí. Pro místní čtenáře je to bonus, protože se dobře orientují nejen v místě děje, ale jsou jim známá právě i ta jména. V knize je třeba zmíněn strážník Bělka, který ve vesnici opravdu působil – a nedávno mi psala jedna paní, že to byl její děda. A také u jiných knih jsem hledala inspiraci ve své blízkosti. Třeba u dramatu Liščí tanec hraje roli dětská hračka – moje oblíbená červená plyšová liška, kterou jsem ve čtyřech letech dostala pod stromček. U Ptačí ženy jsem se inspirovala poměrně bohatou ornitologickou minulostí i současností Přerova. A Pomněnkové matky, které pojednávají o ztracených dětech, mají také své předlohy v ženách, které mě k napsání knihy inspirovaly.

► Jak dlouho trvala práce na vaší poslední knize? A jak dlouho trvala příprava tématu?

Když mi v hlavě příběh uzraje, obvykle ho nepíšu dlouho – jde řádově o pár měsíců, a to včetně studia reálií. V průměru napíšu knihu asi za půl roku, v případě Kyselých třešní a Pátého jablka to bylo ještě méně, obě knihy mi doslova samy vyrostly pod rukama. Když bych knížku psala výrazně déle, je to pro mě znamení, že je něco špatně – děj plyne špatně nebo drhne, prostě to není ono. To už se mi jednou taky stalo. Knihu jsem asi po osmi měsících odložila do šuplíku a zatím jsem se k ní nevrátila. Jakousi tvůrčí krizí jsem zažila i u románu Tyrkysové oko, který rozplétá tajemství staré přerovské šperkařky, ale tam jsem nakonec došla ke zdárnému konci.

► Píšete hodně o Přerovsku. Jaký máte vztah k tomuto regionu?

Přerov je moje rodné město. Tady jsem se narodila, chodila do školy, vdala se, přivedla na svět syna a dceru, žijí tady moji rodiče, bratr s rodinou, přátelé a kolegové. Jednatřicet let se živím psaním o Přerově – dvacet let jsem byla redaktorka v několika místních médiích,

Tradice poutí k Panně Marii do Dubu nad Moravou

Zavítá-li návštěvník do širokého Hornomoravského úvalu a jeho hanáckých úrodných rovin, nemůže si nevšimnout již zdaleka dominantně čnící, barokní stavby poutního kostela Panny Marie v Dubě nad Moravou. Ta jako maják již skoro 300 let přitahuje poutníky a návštěvníky z blízka i z dáli a tvoří spolu se Svatým Kopečkem a Svatým Hostýnem trojici významných poutních míst střední Moravy. Bez poutního kostela by byl Dub nad Moravou běžnou a ničím nevynikající hanáckou vesnicí. Za to, že se může pyšnit takto vynikající architektonickou památkou, vděčí milostnému obrazu Panny Marie a prozíravým správcům tehdejší farnosti a olomoucké kapituly, v jejímž držení obec tehdy byla.

Historie vzniku dubského poutního kostela je dostatečně známá. Za vznik poutního místa v Dubě nad Moravou vděčíme milostnému obrazu Panny Marie Dubské.

V blízké obci Nenakonice žil jistý rolník Matouš Opálka, který si na trhu v Kunovicích koupil papírový tisk obrazu Panny Marie s měsícem a sluncem po stranách. Tento obrázek zavěsil na jednu z lip poblíž nenakonického statku. Dle pověsti obraz na líp vydával zářivé světlo. A tak se stalo, že mnozí prosebníci přicházeli k obrazu Panny Marie a mnoho dobrodiní a uzdravení od ní obdrželi. Mezi lidem se šířila celá řada pověstí o zázracích, které se

u něho staly. Šířící se počet návštěvníků obrazu vedl tehdejšího dubského faráře Františka Formánka k přenesení obrazu na evangelijní stranu kostela do Dubu. Po tomto přenesení proudy poutníků začaly navštěvovat kostel Všechny svatých v Dubě. (původní dubský kostel stál poblíž dnešního náměstí) V té době byla zadokumentována četná uzdravení a vyslyšení proseb na přímělu Panny Marie a byla konstituí zřízena vyšetřovací komise za účasti kněží a lékařů. Závěry komise byly předloženy olomouckému biskupovi kardinálu Schratzenbachovi, který vyhlásil obraz za milostný a povolil přemístění obrazu na hlavní oltář,

možnost konání poutí a zavěšování pamětních předmětů. Po té se konala první velká slavnost přenesení obrazu na hlavní oltář kostela (22. října.1730) za obrovské účasti lidu a církevních hodnostářů.

Protože stávající kostel v Dubě nestačil svou velikostí pojmout davy poutníků, začalo se uvažovat o stavbě nového většího chrámu. Samotná stavba započala v roce 1735 a plány na ní zhotovil pravděpodobně architekt Pavel Malnovský ze Slavkova u Brna. Po dokončení byl kostel pouze požehnan a na samotné vysvěcení se muselo z důvodu nemoci olomouckého biskupa Julia Troyera a následným válečným dobám (sedmiletá válka s Pruskem) čekat až do roku 1761. Kostel slavnostně vysvětil olomoucký biskup Maxmilián hrabě z Hamiltonu.

Slavnostní přenesení obrazu se kvůli válečným útrapám konalo při generální vizitaci biskupa Maxmiliána hraběte z Hamiltonu až rok po skončení války 2. července 1764.

Tento den připadl na úterý na svátek Navštívení Panny Marie. Od rána se valily do Dubu proudy poutníků. Slavnost byla zahájena německým kázáním, které pronesl P. Kretka, farář z Tršic. Mezitím se biskup ustrojil do pontifikálního roucha a s velkou asistencí přistoupil k slavnostně vyzdobeným nosítkům na nichž byl připraven milostný obraz. Ten vzali na svá ramena čtyři faráři z okolních farností, konkrétně z Duban, Oseka, Smržic a z Vrahovic a průvod se vydal směrem ke Kralicím, po té se stočil k soše sv. Josefa a od ní se vracel zpět do kostela. V průvodu šla pouze nepatrná část přítomných poutníků, ostatní hustě lemovali cestu. V průvodu kráčeli skoro všichni olomoučtí kanovníci za nimi čtyřicet kněží, dále řada přední moravské šlechty a na konec biskup Hamilton. Po celou dobu průvodu byly všechny vchody do kostela uzavřeny. V okamžiku, kdy průvod přišel zpět ke kostelu se otevřely a masy lidu se daly do pohybu a kostel byl během okamžiku naplněn. Nápor lidu byl tak mocný, že se nedal zastavit. Lidé, aby lépe viděli si stoupali na nové lavice a ty se pod tíhou lidu s velkým rachotem poláma-

ly. Spousta lidí se do kostela vůbec nedostala. Mezitím se průvod s nosítky dostal k hlavnímu oltáři nového kostela, kde jej nad svatostánek umístili tři kněží. Pak následovalo slavné Te Deum a po něm české kázání, P. Jana Uhra, faráře z Břestu.

K této slavnosti byla již mimo hlavního oltáře postavena křtitelnice, kazatelna a varhany. Součástí slavnosti bylo i udílení biřmování, ke kterému přistoupilo více jak 3000 biřmovanců. V tento památný den připutovalo do Dubu 14 procesí. Například z Němčic, Ose-

Chmelovy Dožinkê 2022

Přelom srpna a září patří v naší rodné kotlině tradičně svátku sklizně, dožinkám. V centru Hané, Olomouci, to pak nejsou dožinky jen tak ledajaké, ale už patnáct let Chmelovy Dožinkê. I letos tak v sobotu 3. září otevřel tento festival minipivovarů své brány všem milovníkům řemeslného piva.

V nádherném prostředí Areálu sportovního rybolovu Amerika v městské části Holice mohli návštěvníci ochutnat více než čtyřicet druhů piva, které představila desítka českých a mo-

ravských pivovarů. „S jejich výběrem si dáváme vždy velmi záležet s maximálním ohledem na kvalitu a pestrost nabízeného piva“ řekl jeden z hlavních organizátorů, Ivo Chamrád. „Jako jednu z novinek pro návštěvníky, která zpětně vzbudila velmi pozitivní ohlasy, jsme si připravili pivní kartu s podrobně zpracovanou nabídkou jednotlivých stánků. Naší další malou radostí byl velký úspěch doprovodného programu jak pro děti, tak pro dospělé. Ceny do soutěží pro nejmenší jsme skoro nestačili doplňovat, workshop Olomoucké dílny měl plno neustále, no a skrz dav pod hudebním pódiem se místy téměř nedalo projít,“ dodal. A nejen hudbou, ale nově i divadlem žily letošní Chmelovy Dožinkê. Svá představení totiž uvedl projekt scénického čtení Lukáše Hejlíka s názvem Listování.

Také tradiční soutěžní zápolení minipivovarů dostalo novou podobu. „V rámci hodnocení jsme chtěli dát prostor i odborné veřejnosti a letos jsme proto poprvé připravili soutěžní degustaci. Tu jsme otevřeli ve dvou kategoriích, přihlášené vzorky pak byly anonymizovány a posuzovány komisí složenou z lidí, kteří se kolem piva točí profesně,“ zakončil Chamrád. Cenu degustační komise za nejlepší spodně kvašené pivo ovládl brněnský pivovar Kočovný Kozi, kategorii svrchně kvašeného piva vyhrál se svou white ipou Goro ostravský HoppyDog. „Ani návštěvníci ale o své hlasy nepřišli a jejich cenu popularity vyhrál letošní dožinkový benjamínek, Městský pivovar Kojetín“ doplnila další z organizátorů, Sylva Chamrád Giacintová. „Ostatně našim návštěvníkům musíme velmi poděkovat za obrovskou přízeň,“ pokračovala, „bez nich a našich spon-

zorů by totiž festival nemohl vůbec existovat. Svojí podporou a energií nás navíc neskutečně nabíjejí a ženou do dalších ročníků.“ I v příštím roce se tak na konci prázdnin určitě budeme moci v Olomouci potkat se sklenicí pěnivého moku v ruce!

-gia-

Prosinec

Pá	1	Iva	<i>sv. Edmund Kampián</i>
So	2	Blanka	<i>sv. Bibiána</i>
Ne	3	Svatoslav	<i>sv. František Xaverský</i>
Po	4	Barbora	<i>sv. Jan Damašský - sv. Barbora</i>
Út	5 ☾	Jitka	<i>sv. Sába</i>
St	6	Mikuláš	<i>sv. Mikuláš</i>
Čt	7	Ambrož/Benjamín	<i>sv. Ambrož</i>
Pá	8	Květoslava	<i>Panny Marie, počaté bez poskvrny prvotního hříchu</i>
So	9	Vratislav/Vratislava	<i>sv. Valerie</i>
Ne	10	Julie	<i>sv. Julie a Eulálie</i>
Po	11	Dana	<i>sv. Damas I. (Hostivít)</i>
Út	12	Simona	<i>sv. Jana Františka de Chantal</i>
St	13 ●	Lucie	<i>sv. Lucie (Světluše)</i>
Čt	14	Lýdie	<i>sv. Jan od Kříže</i>
Pá	15	Radana/Radan	<i>sv. Valerián</i>
So	16	Albína	<i>sv. Adelhaida (Adéla)</i>
Ne	17	Daniel	<i>sv. Lazar</i>
Po	18	Miloslav	<i>sv. Rufus a Zosim</i>
Út	19 ☽	Ester	<i>bl. Urban V.</i>
St	20	Dagmar	<i>sv. Dominik</i>
Čt	21	Natálie	<i>sv. Petr Kanisius</i>
Pá	22	Šimon	<i>sv. Servul</i>
So	23	Vlasta	<i>sv. Jan Kentský</i>
Ne	24	Adam a Eva	<i>Štědrý den</i>
Po	25	Boží hod vánoční 1. svátek vánoční	
Út	26	Štěpán	<i>sv. Štěpán - Svaté rodiny</i>
		2. svátek vánoční	
St	27 ○	Žaneta	<i>sv. Jan, apoštol a evangelista</i>
Čt	28	Bohumila	<i>sv. Mládátka betlémská</i>
Pá	29	Judita	<i>sv. Tomáš Becket</i>
So	30	David	<i>sv. Evžen</i>
Ne	31	Silvestr	<i>sv. Silvestr I.</i>

Centrum zdraví nabízí sport i relaxaci

Konkrétně nedaleko Olomouce v obci Bohuňovice, která leží na cyklostezce mezi hanáckou metropolí a Šternberkem. Návštěvu obce, Centra zdraví lze tedy zvládnout v pohodě na kole či in-line bruslích.

V roce 2023 oslaví Centrum zdraví v Bohuňovicích 20 let své existence. Návštěvníkům nabízí zejména rodinný aquapark, relaxaci, sportovní využití, rovněž ubytování. Centrum zdraví disponuje 17-ti metrovým plaveckým bazénem s tryskami pro plavání v protiproudu a startovními bloky. Můžete zrelaxovat v sauně, parní komoře, vířivce či v soláriu. Děti si mohou zaskočit v dětském brouzdališti a na 100-metrovém tobogánu. Pro sportovní využití je určeno fit centrum nebo venkovní hřiště pro volejbal, dětské hřiště s prolézačkami, tenisové kurty. Můžete si odpočinout na venkovní terase s lehátky a občerstvením. Pro zájemce existuje také nabídka plaveckých a pohybových kurzů a masáže pro všechny věkové kategorie. Dnešní Bohuňovice vznikly sloučením tří samostatných obcí – Bohuňovice, Trusovice a Moravská Třebová – v roce 1960.

Vedle Centra zdraví nabízejí také projížďky na koních v místním Jezdeckém klubu s jízdárnou, kino s „retro“ atmosférou, ukázky lidových tradic, zejména v období Vánoc a Velikonoc.

A.D.

Centrum zdraví Bohuňovice
6. května 616, 783 14 Bohuňovice

Tel: 585 151 731

Email: centrum.zdravi@bohunovice.cz

www.centrum-zdravi-bohunovice.cz

Muzeum zemědělské techniky našich dědů

Založil ho v roce 2013 v Pravčicích na Hulínsku pan Josef Netopil se svými syny. Jako jejich předkové pracovali, pracují i oni celý život v zemědělství. Historii tohoto oboru se rozhodli pro další generace zachovat, připomenout expozicí Muzea zemědělské techniky našich dědů.

Vystaveny jsou stroje, nářadí a pomůcky, které používal sedlák během celého roku. A nejen to. K vidění je i vybavení gruntů a stodol. Návštěvníci se seznámí i s dříve používanými kočáry, bryčkami a traktory. Velmi zajímavá bude pro každého i návštěva šlechtitelského koutku zemědělských plodin.

Kontakty

Pravčice 242, 768 24 Hulín
(Zlínský kraj, okres Kroměříž)
Telefon 739 919 709

Otevírací doba

Otvářeno jen od dubna do října
Pondělí - pátek 8:00 - 15:00
Víkendy a státní svátky
na objednání během týdne

Zakladatel muzea pan Josef Netopil

Otto Wichterle

– prostějovský rodák, vědec a vynálezce

Před sto lety – 27. 10. 1913 – se v Prostějově narodil světově proslulý vědec a vynálezce, zakladatel makromolekulární organické chemie Otto Wichterle. Při vyslovení jeho jména se nám vybaví především dva nejznámější objevy – měkké kontaktní čočky a umělé polyamidové vlákno silon.

Těch patentů je však sto padesát. Symbolicky nám je přibližují i dva památníky – pamětní deska na průčelí vily ve Svatoplukově ulici č. 53 v Prostějově (dílo akademického sochaře Daniela Trubače z roku 2008) a památník před budovou Ústavu makromolekulární chemie AV ČR v Praze- Břevnově (dílo akademického sochaře Michala Gabriela z roku 2005) v podobě stromu, jehož větvičky nesou čísla patentů.

Rodný Prostějov a studia

Otto Wichterle pocházel ze zámožné měšťanské a podnikatelské rodiny. Otec Karel Wichterle byl spolumajitelem továrny na výrobu hospodářských strojů Wichterle & Kovářík. Matka Pravoslava (Slávka) Podivínská pocházela z rodiny velkostatkáře, zemského poslance a pokrokového národního činitele Jana Podivínského. Měl čtyři starší sourozence (Ema, Karel, Hana, Jan). Technické a jazykové nadání, manuální zručnost, vztah k hudbě a umění, záliba v tenise – to vše tvořilo jeho osobnost. K tomu bezpochyby patřilo také kulturní ovzduší meziválečného Prostějova.

Po maturitě na Státním gymnáziu v Prostějově (1931) uvažoval o studiu, ve kterém

by uplatnil zájem o matematiku a fyziku. Zvolil si strojírenství. Nakonec však na radu rodinného přítele inženýra Václava Součka si vybral studium chemie na Vysoké škole chemicko-technologické inženýrství ČVUT v Praze. Důvodem bylo volnější prostředí a podpora vědeckého bádání. Studia absolvoval diplomovou prací u profesora Emila Votočka v roce 1935 (titul inženýr). V roce 1936 získal doktorát technických věd. Potom působil na vysoké škole jako pomocný asistent u profesora Emila Votočka a připravoval se na habilitaci. Z důvodů praktického uplatnění začal studovat také biochemii na lékařské fakultě. Tyto aktivity však ukončilo uzavření vysokých škol na podzim roku 1939.

Došlo také ke změně v jeho osobním životě. V červnu 1938 se na Stražisku oženil s prostějovskou rodačkou Lindou Zahradníkovou (1917). V manželství se jim narodili synové Ivan (1939) a Kamil (1941), kteří se po vzoru otce stali chemiky.

Výzkumník a vědecký pracovník

V prosinci 1939 mu bylo nabídnuto místo ve Výzkumných chemických dílnách firmy Baťa ve Zlíně. Zde pod vedením ředitele výzkumu Stanislava Landy získal výborné podmínky pro svoji tvůrčí i odbornou práci. Vedl skupinu zabývající se výzkumem polyamidů. Vypracoval technologii výroby kaprolaktamu a připravoval vlákna polyamidu, která by bylo možno spřádat. Po řadě komplikací souvisejících s utajením před německými okupanty i s problémy poválečného průmyslu byla průmyslová výroba polyamidů s označením silon zahájena až po deseti letech.

V roce 1945 se Otto Wichterle vrátil na vysokou školu do Prahy, kde dokončil habilitační řízení v oboru organická chemie a začal přednášet obecnou a anorganickou chemii. Napsal učebnici anorganické chemie, která předběhla svoji dobu. Později sám napsal i německou a ruskou verzi této učebnice. V roce 1949 byl jmenován profesorem technologie plastických hmot a vedoucím katedry plastických hmot na Vysoké škole chemicko-technologické. V důsledku politických čistek mu byla dána k 31. 8. 1958 výpověď. Tehdy mu významně pomohl jeho spolužák a chemik František Šorm. Otto Wichterle byl jmenován vedoucím laboratoře

makromolekulárních látek ČSAV, ze které se vyvinul Ústav makromolekulární chemie ČSAV a Otto Wichterle se stal jeho ředitelem.

Už od začátku padesátých let jej zajímaly čočky korigující zrak. Napadlo ho je vyrábět na bázi hydrofilních gelů, které by byly pro oko lépe snesitelné než ušlechtilé kovy. Na Štědrý den roku 1961 sestavil pomocí stavebnice Merkur prototyp odstředivého odlévacího zařízení a vyrobil první kontaktní čočku. Tato aparatura vstoupila do historie jako „čočko-stroj“. Byl poháněný dynamem z jízdního kola zapojeným na zvonkový transformátor. V dalších letech byla výroba zdokonalována. Rozšířil také výzkumný tým. Hlavními spolupracovníky se stali chemik Drahoš Lím a oční lékař Maxmilián Dreifus.

Pražské jaro 1968 a období normalizace

Výrazně se zapojil do událostí pražského jara 1968. Stal se předsedou přípravného výboru Svazu vědeckých pracovníků, iniciátorem manifestu Dva tisíce slov a poslancem České národní rady a od ledna 1969 poslancem nově ustavené Sněmovny národů Federálního shromáždění. Z politiky však odešel koncem roku 1969, protože nesouhlasil s prodlužováním poslaneckých mandátů.

Dům č. 53 ve Svatoplukově ulici v Prostějově, kde rodina Wichterleova žila